

Κείμενο

Η εύκολη κριτική στην τηλεόραση είναι η δύσκολη κριτική στον Τύπο

Σχεδόν καθημερινά ασκείται στην τηλεόραση ένα είδος εύκολης κριτικής, σύμφωνα με την οποία η τηλεόραση είναι απλά ένα χαζοκούτι. Όλες οι μεγάλες εφημερίδες έχουν καθιερώσει στήλες που ειδικεύονται σ' αυτήν την κριτική. Μάλιστα, οι σχετικές στήλες θα μπορούσαν να ονομάζονται «ζαπίσματα» από τον τρόπο παράθεσης των κριτικών σχολίων, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η έρευνα των τηλεοπτικών εκπομπών. Ακόμη και οι μη εντεταλμένοι επιφυλλιδογράφοι επωμίζονται προθύμως μια περιστασιακή επί παντός κριτική στην τηλεόραση.

Βέβαια, οι προϋποθέσεις της εύκολης κριτικής είναι εξίσου εύκολες. Η πρώτη συνθήκη είναι «υλική» μάλλον, παρά συμβολική. Η κριτική ασκείται από ένα απειλούμενο μέσο, τον Τύπο, σε ένα μέσο που κυριάρχησε, την τηλεόραση. Στην κριτική της τηλεόρασης από τον Τύπο λανθάνει¹ ένα παιχνίδι χαμένης εξουσίας. Άλλωστε, οι συμβολικοί όροι με τους οποίους ασκείται η κριτική προϋποθέτουν ακριβώς τη **διάκριση** ενός «χαμηλού» από ένα «υψηλό» μέσο. Η κριτική **προέρχεται** από μέσο που θεωρεί εαυτόν ανώτερο, με όλη την ευλογοφάνεια αυτής της προϋπόθεσης. Επιπλέον, η διάκριση «χαμηλού»-«υψηλού» μέσου αντιστοιχεί στην ύποπτη διάκριση «χαμηλής»-«υψηλής» κουλτούρας.

Όμως, ας μην παραβλέψουμε μία ακόμη προϋπόθεση. Ότι η κριτική στην τηλεόραση, ακριβώς χάρη στην επαναληψιμότητά της, είναι τόσο κοινότοπη όσο τουλάχιστον αυτό που κατακρίνει. Μία από τις κοινοτοπίες της τηλεόρασης είναι ότι ό,τι και να δείχνει, προβάλλει τελικά ένα πράγμα, έναν τρόπο ζωής, ένα ήθος, το ήθος δηλαδή των ανθρώπων που καταναλώνουν αντί να αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους. Μία ακόμη κοινοτοπία είναι ότι το «κακό» πουλάει περισσότερο από το «καλό» και γι' αυτόν τον λόγο είναι αντιστρόφως ανάλογες οι ακροαματικότητες των καναλιών και οι κυκλοφορίες των φύλλων. Κοινότοπη είναι και η φοβία ότι η υψηλή κουλτούρα κινδυνεύει να μολυνθεί από τη χαμηλή.

Ωστόσο, αντί να ελέγξουμε τις προϋποθέσεις τέτοιων κοινοτοπιών, που **υποτιμούν** τον ενημερωτικό και παιδευτικό ρόλο της τηλεόρασης, θα ήταν χρησιμότερο να τις στρέψουμε στον εαυτό τους, για να δούμε τι θα απέφεραν σε μιαν υποθετική κριτική προς τον ίδιο τον Τύπο. Τότε, ίσως να διαπιστώναμε ότι η εύκολη κριτική στην τηλεόραση είναι η δύσκολη κριτική στον Τύπο. Βέβαια, σ' ένα τέτοιο «αναστοχαστικό» **εγχείρημα**, θα μπορούσαμε να αναλογιστούμε πρώτα πρώτα γιατί

¹ λανθάνω: δε γίνομαι άμεσα αντιληπτός, δεν εκδηλώνομαι φανερά, υπάρχω κρυμμένος

ο παραπανίσιος έντυπος κριτικός λόγος δεν **ξοδεύεται** στο ίδιο το μέσο από το οποίο εκπορεύεται; Γιατί σπανίζουν, λοιπόν, στις εφημερίδες οι στήλες ανοιχτού διαλόγου, διεξοδικής επιχειρηματολογίας και τεκμηριωμένης καταγγελίας; Γιατί σπανίζουν στις εφημερίδες οι στήλες κριτικής των εφημερίδων;

Μήπως, όμως, ένας τέτοιος τύπος κριτικής θα παραβίαζε το άρρητο consensus² του Τύπου, που, για να συντηρείται, έχει ανάγκη από έναν εξωτερικό εχθρό, ένα άλλοθι, την τηλεόραση; Ή μήπως οι εφημερίδες, ειδικά αυτό το μεγάλο ποσό που αθροίζεται κάθε Κυριακή, δεν έχουν σαβούρα; Ας μην υποτιμάμε αυτό που ο αναγνώστης ξέρει. Ξέρει δηλαδή να πετάει, περιορίζοντας όσα του προσφέρονται στην πραγματική τους αξία, η οποία κυμαίνεται στο ένα περίπου ευρώ, και σε όσα βεβαίως πραγματικά τον ενδιαφέρουν. Κυρίως, ας μην υποτιμήσουμε το γεγονός ότι ο αναγνώστης διαβάζει εφημερίδα με τον τρόπο ακριβώς που οι περισσότεροι βλέπουμε τηλεόραση, με «ζαπίσματα».

Τέλος, όσον αφορά στο ζήτημα των πολλαπλών εξαρτήσεων και διαπλοκών του Τύπου, ας περιοριστούμε στα «υψηλά» θέματα, όπως ο Τύπος τα εννοεί, κι ας αναρωτηθούμε: μέσα από ποιες και πόσες εξαρτήσεις, διευκολύνσεις και παρεΐστικα κανακέματα, παρά τις μεγαλοστομίες, προσεγγίζει ο Τύπος τα μεγάλα, τα υψηλά θέματα του πολιτισμού.

Σπ. Μοσχονάς, εφημ. *Η Καθημερινή*, 8.4.2001(διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Να εξηγήσετε την άποψη που διατυπώνει ο συγγραφέας: «η εύκολη κριτική στην τηλεόραση είναι η δύσκολη κριτική στον Τύπο» (60-80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2.a. Ποια συλλογιστική πορεία (επαγωγική ή παραγωγική) ακολουθείται στην τρίτη παράγραφο (Όμως, ας μην...χαμηλή) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε με συντομία την επιλογή σας.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

² άρρητο consensus: ανείπωτη γενική συναίνεση

Γ1. α. Να γράψετε μία συνώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία που έχουν οι λέξεις στο κείμενο: **διάκριση, προέρχεται, υποτιμούν, εγγείρημα, ξοδεύεται.**

(μονάδες 5)

Γ1. β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις συνώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερά η σημασία τους (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο κ.λ.π.).

(μονάδες 5)

Γ2.α. Να επισημάνετε στο κείμενο τρεις ρητορικές ερωτήσεις.

(μονάδες 3)

Γ2.β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των ρητορικών ερωτήσεων από τον συγγραφέα.

(μονάδες 2)